

**РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
СОВЕТ
Нижнеалькеевского
сельского поселения
Алькеевского
муниципального района**

Адрес: 422881, РТ, с. Нижнее Алькеево
ул. Советская, д. 55
: 8 (84346) 77-2-15

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
Әлки муниципаль районы
Тұбән Әлки авыл жирлеге**

СОВЕТЫ

Адресы: 422881, РТ, Тұбән Әлки авылы,
Совет ур., 55
факс: 8 (84346) 77-2-15

РЕШЕНИЕ

Тұбән Әлки авылы

КАРАР

2022 елның 9 марта

4 №

Татарстан Республикасы
Әлки муниципаль районы «Тұбән
Әлки авыл жирлеге» муниципаль
беремлеге Уставына үзгәрешләр
һәм өстәмәләр керту туринда

2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясенде жирле
үзидарәне оештыруның гомуми принциплары туринда» 131-ФЗ номерлы
Федераль закон (соңғы үзгәрешләр белән), 2004 елның 28 июлендәге
«Татарстан Республикасында жирле үзидарә туринда» 45-ТРЗ номерлы
Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Әлки районы
прокуратурасының хокукый инициативасын өйрәнеп, Татарстан
Республикасы Әлки муниципаль районы «Тұбән Әлки авыл жирлеге»
муниципаль беремлеге Уставының 85,86 статьясы нигезендә Тұбән Әлки
авыл жирлеге Советы КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы “Тұбән Әлки
авыл жирлеге” муниципаль беремлеге Советының 2018 елның 11
октябрендәге 102 номерлы карары (2019.11.11, 17№, 2020.23.10.8№
үзгәрешләр белән) белән расланган Татарстан Республикасы Әлки
муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертергә (1нче
кушымта).

2. Әлеге карар гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә үз көченә
керә.

3. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Тұбән Әлки
авыл жирлеге» муниципаль беремлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр
керту туринда» карарны гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә
дәүләт теркәвенә жибәрергә.

4. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы «Тұбән
Әлки авыл жирлеге» муниципаль беремлеге Уставына үзгәрешләр һәм
өстәмәләр керту туринда» карарны, Татарстан Республикасы Әлки
муниципаль районы «Тұбән Әлки авыл жирлеге» муниципаль беремлеге
Уставының яңа редакциясен дәүләт теркәвенә алғаннан соң Тұбән Әлки
авыл жирлеге территориясенде Татарстан Республикасы, Әлки районы,

Түбән Әлки авылы, Совет ур., 55 йорт (жирле үзидарә бинасы), Түбән Әлки авылы, Совет урамы, 56 йорт (балалар иҗаты) адресы буенча махсус жиһазландырылган стендларда урнаштырырга һәм Әлки муниципаль районының рәсми <http://alkeevskiy.tatarstan.ru>. сайтында һәм Татарстан Республикасының рәсми pravo.tatarstan.ru порталында бастырып чыгарырга.

5. Әлеге карарның үтәлешен контролъдә тотуны Әлки муниципаль районы Түбән Әлки авыл жирлеге башлыгы урынбасарына йөкләргә.

Әлки муниципаль районы
«Түбән Әлки авыл жирлеге»
Советы Рәисе урынбасары:

Ф.Ф.Мисалов

Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы "Түбән Әлки авыл" муниципаль берәмлеге Советы карарына 1 нче күшымта

Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы "Түбән Әлки авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр

5 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре):

5 статьяның 1 өлешендәге 9 пунктын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«9) жирлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэммин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән қагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;».

6 статьяда (жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә жирле үзидарә органнары хокуклары):

1 пунктка түбәндәге эчтәлекле 17 пунктча өстәргә:

«17) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исерек затларга ярдәм күрсәту چараларын гамәлгә ашыру.».

10 статьяда (жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы):

10 статьяга түбәндәге эчтәлекле 14 пункт өстәргә:

«14) инициатив проектлар;».

II бүлеккә 15.1 статьясын түбәндәге редакциядә өстәргә:

«15.1 статья. Инициатив проектлар

1. Жирлек халкы яисә аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия چараларны гамәлгә ашыру максатларында жирле администрациягә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукуы бирелгән башка мәсьәләләрне хәл итү буенча инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла ала торган жирлек территориясенең бер өлешен билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны керту инициативасы белән уналты яшькә

житкән һәм тиешле Жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданы булган инициатив төркем, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, авыл торак пункты старостасы (алга таба - проект инициаторлары) чыгыш ясарға хокуклы. Инициатив төркемнәң минималь саны Жирлек Советының норматив хокукий акты белән киметелергә мөмкин. Жирлек Советының норматив хокукий акты нигезендә проект инициаторы булу хокуки шулай ук тиешле Жирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

- 1) жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия проблеманы тасвиrlау;
- 2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- 3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвиrlау;
- 4) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәkle чыгымнары алдан исәпләү;
- 5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган срокы;
- 6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырыла торган (мөмкин булган) финанс, мөлкәт һәм (яисә) эштә катнашу турында белешмә;
- 7) инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләменнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыруга куллану күздә тотылган очракта, жирле бюджет акчалары күләменә курсәту;
- 8) Жирлек Советының норматив хокукий актында билгеләнгән тәртип нигезендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак жирлек территориясендә яисә аның өлешенә курсәтмә;
- 9) Жирлек Советының норматив хокукий актында каралган башка белешмәләр.

4. Жирлек Башкарма комитетына кертелгәнче инициатив проект гражданнар жыенында, жыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, жирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенең мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук инициатив проектны хуплау өчен гражданнар жыенында, жыелышында яисә конференциясендә каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер жыенда, бер жыелышта яки гражданнарынң бер конференциясендә берничә инициатив проектны карау мөмкин.

Жирлек Советының норматив хокукий акты белән шулай ук гражданнарны сораштыру, аларның имзаларын жыю юлы белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарын фикерен ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Инициатив проектны гамәлгә керткәндә проект инициаторлары Жирлекнәң Башкарма комитетына гражданнар жыены, жыелышы яисә конференциясе беркетмәсен, гражданнардан сораштыру нәтижәсен һәм (яисә) инициатив проектка Жирлек халкы яисә аның өлеше тарафыннан

ярдэм күрсәтүне раслый торган имзаланган көгазылэрне беркетэ.

5. Инициатив проектны жирле администрациягэ керту түрындагы мэгълүмат инициатив проект жирле администрациягэ кертелгэннэн соң өч эш көне эчендэ өлөгөн чаржының З өлешендэ, шулай ук проект инициаторлары түрында күрсәтелгэн белешмэлэр "Интернет" мэгълүмат-телекоммуникация чөлтөрөндөгө муниципаль берэмлекнең рэсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергэ) һәм урнаштырылырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнарга Жирлекнең башкарма комитетына кисәтү һәм тәкъдимнәрен, биш эш көненнән артмаган вакытта, тәкъдим итү сргын күрсәтеп, тәкъдим итү мөмкинлеге түрында хәбәр ителә. Искәрмә һәм тәкъдимнәрен уналты яшькә житкән Жирлек халкы жибәрергэ хокуклы. Күрсәтелгэн мэгълүматны "Интернет" мэгълүмат-телекоммуникация чөлтөрөндө урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгэн мэгълүмат составына өлөгө жирлек көргөн муниципаль районның рэсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пункты гражданнарына өлөгө мэгълүмат авыл торак пункты старостасы аша житкерелергэ мөмкин.

6. Инициатив проект Жирлек Башкарма комитеты тарафыннан аны керткән көннән алыш 30 көн эчендэ һичшикsez каралырга тиеш. Муниципаль берэмлекнең башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижәләре буенча түбәндәгө карапларның берсен кабул итә:

1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстендей эшләүне жирле бюджет түрындагы карап белән каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә тиешле максатларга жирле бюджет проектын төзу һәм карау тәртибенә туры китереп (жирле бюджет түрындагы карапга үзгәрешләр керту) дәвам итәргә;

2) инициатив проектка ярдэм итүдән баш тартырга һәм инициатив проектка ярдэм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проектны инициаторларына кире кайтарырга.

7. Жирле администрация инициатив проектка ярдэм итүдән баш тарту түрындагы карапны түбәндәгө очракларда кабул итә:

1) инициатив проектны керту һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектны Россия Федерациясе федераль законнары һәм башка норматив хокукий актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукий актлары таләпләренә, муниципаль берэмлек уставына туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарында кирәклө вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

4) аларны формалаштыру чыганагы булып инициатив түләүләр тормаса, инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акча күләмендә жирле бюджет акчалары булмау;

5) инициатив проектта тасвиirlанган проблеманы нәтижәлерәк ысул белән хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициатив проект конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты ә өлөгө статьяның 7 өлешендәгө 5 пунктында каралган очракта проект инициаторларына бергәләп инициатив

проектны эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны компетенцияләре нигезендә жирле үзидарә органы яисә дәүләт органы карамагына тәкъдим итәргә хокуклы.

9. Инициатив проектларны күрсәту, керту, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәру тәртибе Совет (Жирлек Советы вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы гражданнар жыены) тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансферлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен чыгарыла торган инициатив проектларга карата инициатив проектта булырга тиешле белешмә составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларны хуплаудан баш тарту өчен нигезләр, мондый инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукий акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта 2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26_1 статьясындагы 3, 6, 7, 8, 9, 11 һәм 12 өлешләре таләпләре кулланылмый.

11. Жирлекнең башкарма комитетына эчтәлеге буенча шундый ук өстенлекле проблемаларны тасвирап берничә инициатив проект кертелгән очракта, жирле администрация конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәру төзу һәм эшчәнлек тәртибе Жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнгән коллегиаль органга (комиссиягә) йөкләнә. Коллегия органның (комиссиянең) составы Жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Мондый чакта коллегиаль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми санының яртысы Жирлек Советы тәкъдиме нигезендә билгеләнергә тиеш. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә коллегиаль орган (комиссия) конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда инициатив проектны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

13. Проект инициаторлары, тиешле Жирлек территориясендә яшәүче гражданнар жыены, жыельши яисә конференциясе тарафыннан вәкаләтләр бирелгән башка гражданнар, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган формада ижтимагый контролне гамәлгә ашырырга хокуклы.

14. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектын карау, инициатив проектны гамәлгә ашыруның барышы, шул исәптән акчаларны куллану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендәге муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында хисабы инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алыш 30 календарь көн эчендә Жирлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм

урнаштырылыша тиеш. Күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телеоммуникация чөлтәрендә урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, күрсәтелгән мәгълүмат составына әлеге жирлек кергән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла. Авыл торак пункттында гражданнарга күрсәтелгән мәгълүматны авыл торак пункты старостасы житкөрергә мөмкин.»;

19 статья (гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышуулар):

19 статьяның 11 пунктын яңа редакциядә бәян итәргә:

«11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм тәзелеш алыш бару кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне ызанлау кагыйдәләре проектлары, территорияләрне тәзекләндерү кагыйдәләре проектлары, расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлекеннән яисә капитал тәзелеш объектыннан файдалануның шартлыча рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турындагы каарлар проектларына, рөхсәт ителгән тәзелешнең иң чик параметрларыннан тайпилуга, капитал тәзелеш объектларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турындагы каарлар проектларына, жирдән файдалану һәм тәзелеш кагыйдәләре булмаганда, жир биләмәләреннән һәм капитал тәзелеш объектларыннан файдалану рөхсәт ителгән бер төрне мондый файдалануның башка төренә үзгәртү мәсьәләләре буенча шәһәр тәзелеше эшчәнлеге турындагы законнар нигезендә гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер алышуулар үткәрелә»;

20 статьяда (Гражданнар жыелышы):

1 пунктта «һәм Жирлек жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары» сүzlәреннән соң «инициатив проектларны керту һәм аларны карау мәсьәләләре буенча фикер алышу» сүzlәрен өстәргә;

7 пунктка түбәндәге эчтәлекле абзац өстәргә:

«Инициатив проектлар керту һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында уналты яшкә житкән шуши территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны керту мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.».

22 статьяда (Гражданнар жыене):

3 пунктка түбәндәге эчтәлекле 4.1 пунктчасын өстәргә:

«4.1) 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә торак пункт территориясенең әлеге өлешендә гражданнарының үзара салымы чараларын керту һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча

жирлек составына керә торған торак пункт территориясе өлешиңдә;»;

3 пункттың 6 пункттасын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«6) авылара территориядә урнашкан торак пунктта яңа төзелгән жирлек булдыру турында халық инициативасын күрсәтү максаттарында, шулай ук, әгәр аның сайлау хокукуна ия халкы саны 300 кешедән артмаса, яңа төзелгән жирлекнәң жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча яңа төзелгән жирлектә»;

4 пункттың яңа редакциядә бәян итәргә:

«4. Элеге статьяның 3 пунктындагы 4.1 пункттасында каралган очрактан тыш, гражданнар жыены жирлек башлыгы тарафыннан мөстәкыйль рәвештә яки жирлектә яшәүчеләрнең 10 кешедән ким булмаган төркеме инициативасы буенча чакырылырга мөмкин.»;

4 пункттың 4.1 пункттасы түбәндәге эчтәлек белән тулыландырырга:

«Элеге статьяның 3 пунктының 4.1 бүлегендә каралган гражданнар жыены, 10 кешедән дә ким булмаган санда торак пункт территориясенең тиешле өлешиңдә яшәүче кешеләр төркеме инициативасы белән жирлек советы тарафыннан чакырылырга мөмкин.

Гражданнар жыены үткәрелә торған торак пункт территориясенең бер өлеши чикләре Жирлек Советы каары белән жирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләләрне хәл итүдә торак пункт территориясенең күрсәтелгән өлешиңдә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләрен яклау критериеннән чыгып билгеләнә.»;

9 пунктта «торак пунктта яшәүчеләр» сүzlәреннән соң «(яисә аның территориясе өлешиләре)» сүzlәрен өстәргә;

23 статьяда (Гражданнарны сораштыру):

2 пунктта түбәндәге эчтәлекле жөмлә өстәргә: «Гражданнардан инициатив проектка ярдәм итү турындагы фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән Жирлектә яисә аның өлешиңдә уналты яшкә житкән яшәүчеләр катнашырга хокуклы.»;

3 пунктка түбәндәге эчтәлекле 3 пунктта өстәргә:

«3) инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән жирлектә яисә аның өлешиңдә яшәүчеләр - шуши инициатив проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.»;

5 пункттың беренче абзацында «Жирлек Советы. Каарда» сүzlәрен «Жирлек советы» сүzlәренә алмаштырырга. Гражданнардан сораштыру үткәрү өчен «Интернет» мәгълумат-телеоммуникация чөлтәрендәге муниципаль берәмлек сайты кулланылырга мөмкин. Каарда»;

5 пунктка түбәндәге эчтәлекле 6 пунктта өстәргә:

«6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтөрөндө муниципаль беремлек сайтыннан файдаланып гражданнардан сораштыру үткөрелгөн очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.»;

7 пункттың 1 пункттасында «жирлекнең жирле үзидарә органнары» сүzlөрөннөн соң «яисә жирлектә яшәүчеләрне» сүzlөрен өстәргө;

16.1 статьяның 6 пунктын түбәндәге эчтәлекле 4.1 пункттасын өстәргө:

«4.1) авыл торак пунктында яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча инициатив проект кертү инициативасы белән чыгыш ясарга хокуклы;»;

38 статьяда (Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату):

1 өлешнең 7 пунктын яңа редакциядә бәян итәргө:

«7) Россия Федерациясе гражданлыгын яки чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгын туктату, чит дәүләт гражданлыгы (подданство) яки яшәүгә рөхсәт бирү төре яисә Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукуын раслый торган яки Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукуы булган чит ил гражданына башка документ булу;»

44 статьяда (Жирлек башлыгы вәкаләтләренең вакытыннан алда туктату):

44 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргө:

«44 статья. Жирлек башлыгы вәкаләтләренең вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән эштән китү;
- 3) 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 статьясы нигезендә эштән китү;
- 4) 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан ваз кичү;
- 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә эшкә сәләте чикләнгән дип тану;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип иғълан ителсө;
- 7) аңа карата судның гаепләү каары законлы көченә керү;
- 8) даими яшәү өчен Россия Федерациясеннән китү;

9) Россия Федерациисе гражданлыгын яки чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы Россия Федерациисе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгын тұктату, чит дәүләт гражданлыгы (подданство) яки яшәүгә рөхсәт бири төре яисә Россия Федерациисе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокуқын раслый торған яки Россия Федерациисенең халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуқы булған чит ил гражданына башка документ булу;»

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;

11) суд тәртибендә сәламәтлек торышы буенча Жирлек башлығы вәләкәтләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез дип билгеләү;

12) 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациисендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгәндә;

13) муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү аркасында муниципаль берәмлектә сайлаучылар саны 25 проценттан күбрәккә арту.

2. Жирлек башлығының вәкаләтләре шулай ук муниципаль берәмлек башлығы, аның ире (хатыны) һәм балигъ булмаган балалары 2013 елның 7 маенданы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациисе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләрне чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән тыюны үтәмәгән очракта, Россия Федерациисе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә вакытыннан алда тұктатыла.

3. Муниципаль берәмлек вәкиллекле органы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан да кимрәк вакыт калған булса, Жирлек башлығын сайлау яңа сайланган Жирлек Советының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек башлығының вәкаләтләре вакытыннан алда тұктатылған очракта, Жирлекнең яңа башлығы Жирлек Советының якынданы утырышында, вәкаләтләр шул рәвешле тұктатылған көннән алып алты айдан артмаган срокта сайланы.

Жирлекнең яңа Башлығы сайланған торған Жирлек Советы утырышын Жирлек башлығының вәкаләтләре вакытыннан алда тұктатылған көннән алып алты ай узгач иң өлкән Жирлек Советы депутаты алып бара.

Әгәр Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан күбрәге үнай тавыш бирсә, депутат Жирлекнең башлығы итеп сайланған сана.

5. Жирлек башлығы вәкаләтләре вакытыннан алда тұктатылған яки аңа карата суд карапы буенча сак астына алу рәвешендә процессуаль мәжбүр итү қаралары кулланылған яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерелгән очракта, аның вәкаләтләрен Жирлек башлығы урынбасары башкара.

Жирлек башлығы урынбасары булмаганда Жирлек башлығы вәкаләтләрен вакытлыча депутаттар, депутатларның инициатив

төркемнәре тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан жирлек Советының яқындагы утырышында сайланган Жирлек Советы депутаты башкара.

Жирлек башлыгы, Жирлек башлыгы урынбасары, яки Жирлек Советы депутаты тарафыннан вәкаләтләр башкару срокы муниципаль берәмлекнең элеккеге башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алыш алты айдан арта алмый.

47 статьяда (Башкарма комитет вәкаләтләре):

2 пунктка түбәндәге эчтәлекле 19 пунктча өстәргә:

«19) алкоголь, наркотик яисә башка токсик исереклек халәтендәге затларга ярдәм күрсәту чараларын гамәлгә ашыру.» ;

Уставның 47 статьясындағы 1 өлешенә түбәндәге эчтәлекле пункт өстәргә:

13) жирлек территориясен тәзекләндерү қагыйдәләрен раслау, тәзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен тәзекләндерү қагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларыннан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тәэммин итү таләпләрен үтәү, күрсәтелгән қагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен тәзекләндерүне оештыру, шулай ук жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан аеруча саклана торган табигать территорияләреннән файдалануны, саклауны, урманнардан файдалануны оештыру;

47 статьяның 3 өлешен яңа редакциядә бәян итәргә:

«3. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыручу вәкаләтле орган булып тора.

1. Муниципаль контроль өлкәсендә жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә керә:

1) муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда дәүләт контроле (кузәтчелеге), муниципаль контроль өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу;

2) муниципаль берәмлек территориясендә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) әлеге Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

2. Жирле әһәмияттәге, муниципаль район, шәһәр округы, шәһәр эчендәге бүленеше булган шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар, муниципаль округлар мәсьәләләре буенча муниципаль контрольнең тиешле төрләрен гамәлгә ашыруны жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә тапшыру

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләрен жирлекнең башкарма комитеты органнарына мондый органнарның статусын билгеләүче хокукий актлар нигезендә йөкләргә мөмкин.

Юридик затларны, шәхси эшмәкәрләрне тикшеруләрне оештыру һәм уздыру белән бәйле мөнәсәбәтләргә карата муниципаль контролъне гамәлгә ашыру 2008 елның 26 декабрендәге «Дәүләт контролен (кузәтчелеген) һәм муниципаль контролъне гамәлгә ашырганда юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләрнең хокукларын яклау турында» 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.».

56 статьяда (Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре):

56 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Үз вәкаләтләрен дайми нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына, башка вазыйфаи затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр 2009 елның 12 февралендәге «Татарстан Республикасында вәкиллекле орган депутаты, жирле үзидарәнең сыйланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм Жирлек Советы каарлары белән билгеләнә.

2. Үз вәкаләтләрен дайми нигездә гамәлгә ашырмаучы Жирлек Советы депутатына озынлығы тулаем алганда аена ике һәм алты эш көненнән кимрәк булмаган чорга эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләнә.».

63 статьяда (Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы):

4 пунктка түбәндәге эчтәлекле 4.1, 4.2 пунктчалар өстәргә:

«4.1. Эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукий актлар, эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында, тиешле Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә экспертиза үткәрелергә мөмкин.;

4.2. Эшмәкәрлек һәм башка икътисадый эшчәнлекне гамәлгә ашыруга һәм аларның үтәлешен бәяләү муниципаль контроль кысаларында гамәлгә ашыруга, административ җаваплылыкка тартуга, лицензияләр һәм башка рөхсәтләр, аккредитация, бәяләүнең һәм экспертизаның башка рәвешләрен бирүгә бәйле муниципаль норматив хокукий актларда булган мәжбүри таләпләрне куллануны билгеләү һәм бәяләү тәртибе (алга таба - мәжбүри таләпләр) 2020 елның 31 июлендәге «Россия Федерациясендә мәжбүри таләпләр турында» 247-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән мәжбүри таләпләрне куллану принципларын исәпкә алып муниципаль норматив хокукий актлар белән билгеләнә».

66 статьяда (Муниципаль хокукий актларны әзерләү):

4 пункта түбәндәге эчтәлекле 3 пунктча өстәргә:

"3) гадәттән тыш хәлләр вакытында табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукий актлар проектлары".

4 пунктта «эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурычлар» сүzlәрен «эшмәкәрлек һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен мәжбүри таләпләр, инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен бурычлар» сүzlәренә алмаштырырга.

5 пункктта «инвестиция эшчәнлеге» сүzlәрен «башка икътисадый эшчәнлек» сүzlәренә алмаштырырга.

78 статьяда (Жирлектә бюджет процессы):

7 өлешнен 2 абзацына түбәндәге эчтәлекле алтынчы абзац өстәргә:

«Россия Федерациясенең милли үсеше максатларын һәм гавами хакимият органнары эшчәнлегенең аларга ирешүе юнәлешен билгели торган документларда;»

78 статьяның 3 пунктын үз көчен югалткан дип танырга.

80 статьяда (Гражданнарның үзара салым акчалары):

1 пункктта «торак пункт» сүzlәреннән соң «(яисә аның территориясе өлешләре)» сүzlәрен өстәргә;

2 пункктта «4.1 пунктында» сүzlәрен «4.1 һәм 4.3 пунктларында» сүzlәренә алмаштырырга.

XIII бүлекне түбәндәге эчтәлекле 80.1 статьясы өстәргә:

«80.1 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс яғыннан һәм башкача тәэммин итү

1. 2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэммин итү чыганагы, шул исәптән муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэммин итү максатларында бирелгән инициатив түләүләр күләмнәрен һәм (яисә) Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансферларны исәпкә алыш төзелгән, муниципаль берәмлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэммин итү максатларында бирелгән инициатив проектларны гамәлгә ашыруга жирле бюджет турында каар белән каралган бюджет ассигнованиеләре булып тора. <http://vsrv065-app10.ru99-loc.minjust.ru/content/act/96e20c02-1b12-465a-b64c-24aa92270007.html>

2. Инициатив тұләүләр астында гражданнарның, шәхси зәмәкәрләрнең һәм һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә берләшкән юридик затларның конкрет инициатив проектларны ғамәлгә ашыру максатларында. ихтыярый нигездә тұләнә торған һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетка күчерелә торған акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект ғамәлгә ашырылмаган очракта, инициатив тұләүләрне жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны ғамәлгә ашыру йомгаклары буенча инициатив проектны ғамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив тұләүләрнең калган өлеше, күрсәтелгән тұләүләрне жирле бюджетка күчергән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш.

Жирле бюджетка күчерелгән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив тұләүләр суммаларын исәпләу һәм кире кайтару тәртибе Жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны ғамәлгә ашыру шулай ук кызыксынган затларның ихтыярый мөлкәти һәм (яисә) хезмәттә катнашу рәвешендә дә тәэмим итепергә мөмкин.».

87 статьяда (Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында карар)

87 статьяның 2 пунктын яңа редакциядә бәян итәргә:

«2. Жирлек Уставы, әлеге Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт Дәүләт теркәве узганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарға (халықка житкерелергә) тиеш һәм Жирлек территориясендә маҳсус мәгълүмат стендларында һәм «Интернет» мәгълүмат-телеқоммуникация чөлтәрендәге «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталы» нда (PRAVO.TARSTAN.RU), шулай ук Россия Юстиция министрлыгы «Россия Федерациясендә норматив хокукий актлар» порталында (<http://pravo-minjust.ru>, <http://pravo-minjust.ru>) рәсми басылып чыкканнан соң (халықка житкергәннән) үз көченә керә. Жирлек башлыгы теркәлгән Жирлек Уставын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында Жирлек Советы карарын муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан Жирлек Уставы, 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралған Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр керту турында муниципаль хокукий акт турында белешмәләр керту хакында хәбәрнамә көрән көннән соң жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халықка житкерергә) тиеш.»